

Toekomst sportinfrastructuur

De verduurzaming van de sportsector is van groot belang voor de continuïteit, weerbaarheid en de betaalbaarheid van sport. Om sport toegankelijk te houden zet ik daarom in op het blijvend stimuleren van het verduurzamen van de sportsector. Gelet op het beroep dat verenigingen doen op de geboden ontzorgingstrajecten en subsidies voor verduurzaming zie ik dat de sportsector zelf dit belang ook deelt en hier hard op inzet.

De opgave is niettemin erg groot en het is in de huidige context complex om deze verduurzamingsslag te versnellen. Ook gelet op het feit dat 60% van de sportaccommodaties verouderd is en dringend toe is aan vernieuwing. De effectiviteit van de verduurzamingsaanpak en een mogelijke versnelling hiervan hangt voor een groot deel af van financiering en ondersteuning. Om daaraan bij te dragen zet ik in op een aantal zaken. Hiervoor maak ik graag gebruik van het optiedocument *Amateursport fit voor de toekomst* van het Nationaal Klimaat Platform (NKP) dat op 14 juni 2024 is aangeboden aan de toenmalige ministers van VWS, Klimaat en Energie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De afgelopen tijd heb ik in nauwe samenwerking met de ministeries van Klimaat en Groene Groei en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening verkend hoe invulling kan worden gegeven aan de aanbevelingen uit het optiedocument. Een deel van de aanbevelingen kan en zal overgenomen worden. Voor een ander deel is meer tijd nodig of ligt er een financieringsvraagstuk aan ten grondslag. In alle gevallen zal het rapport de komende periode op de agenda blijven.

Sleutels voor versnelling verduurzaming

Het NKP heeft in haar rapportage drie sleutels gegeven voor de versnelling van de verduurzaming van amateursportclubs. Op basis van deze drie sleutels zal ik hieronder kort weergeven welke opties overgenomen kunnen en zullen worden.

Ontzorging

De ontzorgingstrajecten stimuleren en ondersteunen eigenaren van sportaccommodaties om verduurzamingsmaatregelen te nemen. Een energiecoach stelt voor hen een adviesrapport op over mogelijke verduurzaming en biedt vervolgens ondersteuning bij de implementatie van deze maatregelen. In de periode van 2018 tot en met 2022 zijn hierin de eerste stappen gezet door NOC*NSF. Sinds augustus 2022 heeft het Ministerie van VWS de regie hiervan overgenomen en zijn er circa 4000 ontzorgingstrajecten gestart. In totaal hebben sinds 2018 al bijna 5.000 een advies ontvangen van een energiecoach. Slechts een klein deel hiervan is (bijna of geheel) gereed met de realisatie. Het doel is om verduurzaming van sportaccommodaties de komende jaren te realiseren en ook de overige eigenaren van sportaccommodaties te voorzien van een gratis energiecoach, zodat sporten betaalbaar blijft.

Het NKP benadrukt het belang van de continuïteit van het aanbod van ontzorgingsprogramma's. De continuïteit van het ontzorgingsprogramma voor sport is geborgd met middelen uit het Klimaatfonds. Hierdoor is circa € 4 miljoen per jaar tot en met 2030 beschikbaar gekomen. Vanaf 2025 zal in lijn met het advies van het NKP een kwaliteitskader voor adviesrapporten worden gehanteerd. Het advies van het NKP om een landelijk platform voor adviseurs te ontwikkelen wordt verder uitgewerkt in de Routekaart Verduurzaming Sport.

Gebiedsgerichte aanpak

Een van de sleutels tot versnelling ligt in de gebiedsgerichte aanpak. Ook sectorale partners, waaronder NOC*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), onderschrijven dit. Het is hierbij vooral de vraag hoe we gemeenten hier concrete handvatten voor kunnen bieden. Samen met Ministerie van VRO ben ik hierover in gesprek met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en met de VSG. Ook ben ik samen met het Ministerie van VRO en de VNG op zoek naar passende platforms en initiatieven om sportinfrastructuur beter in kaart te brengen bij deze gemeentelijke processen. Er zijn al veel mooie voorbeelden van hoe sport een rol heeft in gebiedsontwikkelingen. Zo werkt een aantal gemeenten op dit moment actief aan een lokaal warmteprogramma. Door het actief uitwisselen van kennis en ervaringen komt er nu een brug tussen de wijk, buurt of

dorpskern, aangezien een sportaccommodatie als energiebron voor deze omgeving zou kunnen dienen en visa versa. In Nederland kunnen veel zwembaden met een aquathermiekbron de buurt voorzien in de warmtevraag. In de gemeente Eindhoven wordt een wijk voorzien van warmte vanuit een kunstgrascollectorveld.

Een van de manieren om op lokaal niveau verbindingen te leggen die de verduurzaming van amateursportclubs positief beïnvloeden is een programmatische aanpak. Er zijn verschillende voorbeelden van een programmatische aanpak die goed werken. Uiteindelijk is het doel om een renovatiegolf te veroorzaken waarbij de renovatie van gebouwen centraal geregisseerd en versneld wordt. Samen met het Ministerie van VRO zorgen wij voor een betere aansluiting tussen de sportsector en de bestaande instrumenten die er zijn voor de verduurzaming in de gebouwde omgeving in brede zin, zoals Verbouwstromen. Ook kan gedacht worden aaneen gefaseerde aanpak, waarbij snel van start wordt gegaan en gebundelde aanbesteding later volgt. Bij het Ministerie van VRO wordt momenteel uitgewerkt hoe een generieke programmatische aanpak vorm kan krijgen.

Financiering

Geschikte financieringsbronnen zijn een essentiële sleutel tot versnelling. Het is voor amateurclubs echter niet altijd eenvoudig om de weg te vinden naar een passende financiering. Voor de meeste clubs vormen marktconforme rentelasten een grote drempel om een bancaire lening aan te gaan. Daarom heeft het NKP een aantal opties voorgesteld om de rentelasten voor amateursportclubs te verlagen. Een van deze opties is een subsidie richting bestaande fondsen voor het verlagen van de rente.

Deze optie wordt momenteel uitgewerkt door het Ministerie van VRO. Er komen dotaties richting zowel landelijke als regionale bestaande fondsen. Deze fondsen verstrekken op eenvoudige wijze leningen tot € 250.000 voor het verduurzamen van panden binnen het gehele maatschappelijk vastgoed. Vanaf 1 januari 2025 worden deze middelen toegevoegd aan een aantal fondsen, waaronder het Duurzaamheidsfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Dit betekent dat onder andere de Sportlening van het BNG Duurzaamheidsfonds verder versterkt wordt.

Een tweede optie die het NKP noemt is het inrichten van een Waarborgfonds Maatschappelijk Vastgoed om financiering toegankelijker te maken voor integrale renovaties, multifunctionele panden en meer gebiedsgerichte maatregelen binnen het maatschappelijk vastgoed. Dit waarborgfonds zou aanvullend zijn op het waarborgfonds sport. De minister van VRO is aan het uitwerken hoe een dergelijk waarborgfonds vorm zou kunnen krijgen.

Het NKP heeft een aantal (financiële) partijen geconsulteerd over het beschikbaar stellen van private financiering voor de amateursportclubs. Het NKP heeft daaromtrent recentelijk een aanvullende notitie gedeeld met daarin een aantal adviezen. Deze notitie is bijgevoegd als bijlage (nr. 14 bij deze Kamerbrief). Het kabinet beziet hoe ze invulling kan geven op deze adviezen.

BOSA en DUMAVA

Naast het verlagen van rentelasten is subsidie een belangrijk onderdeel voor de financieringsmix voor sportclubs voor verduurzaming. Er zijn op dit moment al verschillende landelijke ondersteuningsregelingen om amateurclubs financieel op weg te helpen bij verduurzaming. Dit gaat bijvoorbeeld om de Subsidieregeling bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA) en de Specifieke Uitkering Stimulering Sport.

Voor het maatschappelijk vastgoed is de Subsidieregeling voor Verduurzaming van Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA) van het Ministerie van VRO de regeling voor verduurzaming. De sportsector kan hier al gebruik van maken via de gemeenten die ook sportaccommodaties in bezit hebben. Hiermee heeft momenteel circa 60% van de sportaccommodaties al toegang tot de DUMAVA. Vanaf 2025 wordt de DUMAVA, die uitgevoerd wordt door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, ook opengesteld voor sportaccommodaties in eigendom van een amateursportorganisatie.¹ Dit zijn stichtingen of verenigingen met als hoofddoel het faciliteren van amateursport. Dat kunnen ze doen door amateursport aan te bieden, maar ook door slechts sportaccommodaties ter beschikking te stellen. Daarbij is 2025 een overgangsjaar, waarbij

¹ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/dumava>

sportverenigingen kunnen kiezen of zij voor verduurzamingsmaatregelen een beroep willen doen op de BOSA of de DUMAVA. Na 2025 zal de verduurzaming van sportverenigingen via de DUMAVA gesubsidieerd worden. Hiermee geef ik invulling aan de toezegging² de Kamer in het najaar te informeren over het verkennen of we amateursportclubs op kunnen nemen in de DUMAVA als structurele oplossing voor ondersteuning van de verduurzamingsopgave. Zoals aangegeven in de Toelichting bij de Nota van wijziging op Ontwerpbegroting van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor het jaar 2025 proberen we op deze manier ook de korting op de BOSA van € 28 mln, die voorkomt dat we bijvoorbeeld moeten korten op andere subsidies zoals het jeugd- en cultuursportfonds, op te vangen.

Zoals toegezegd heb ik ook verkend wat volgens het veld een toereikend subsidiebudget van de BOSA zou zijn. In een brief van NOC*NSF aan de Kamercommissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 25 april 2024 schat NOC*NSF in dat er structureel per jaar minimaal € 125 miljoen nodig is voor de BOSA, inclusief het aandeel subsidie voor verduurzaming. Voor 2025 is er nog € 74 miljoen beschikbaar voor de BOSA. Ongeveer een derde van de BOSA-middelen wordt op dit moment toegekend aan duurzaamheidsmaatregelen van sportverenigingen. Dat gaat op een budget van € 74 miljoen om een bedrag van ongeveer € 25 miljoen aan subsidie voor verduurzaming per jaar. Zoals aangegeven wordt verduurzaming vanaf 2025 gestimuleerd via de DUMAVA-regeling waar in totaal voor de periode 2024-2030 1,9 miljard voor toegekend is. Hiermee geef ik invulling aan de toezegging³ om samen met partijen in het veld in gesprek te gaan over de hoogte van een toereikend subsidiebudget van de BOSA voor komende jaren en de Kamer hierover in het najaar te informeren.

Naar aanleiding van een motie van het lid van Dijk⁴ is er door Stichting Waarborg Fonds onderzocht hoe de opzet van een revolverend fonds er mogelijk uit zou kunnen zien (bijlage 10). Hoewel dit een interessant instrument is om sportverenigingen tegen lage rentetarieven van leningen te voorzien zie ik momenteel geen financiële mogelijkheden om een dergelijk fonds te organiseren. Afhankelijk van de variant zal een revolverend fonds dat voorziet in de totale behoefte van investeringen voor de sportsector vragen om een dekking die op termijn zal oplopen tot maximaal € 500 miljoen. Die dekking is er op dit moment niet. Ook is de Rijksoverheid terughoudend als het gaat om nieuw op te richten fondsen. Ik neem de opzet van een dergelijk instrument wel mee in mijn bredere overwegingen om te komen tot een plan voor een toekomstbestendige sportinfrastructuur waarover ik u hieronder informeer. Ik neem een de opzet van een dergelijk instrument wel mee in mijn bredere overwegingen om te komen tot een plan voor een toekomstbestendige sportinfrastructuur waarover ik u hieronder informeer. Hiermee doe ik de motie van het lid Olger van Dijk over onderzoek naar een revolverend fonds voor verduurzaming en toegankelijkheid van sportaccommodaties af.

Voldoende ruimte voor sport en bewegen

Vanwege demografische, technologische, politieke, sociaal-culturele en economische ontwikkelingen voorzie ik uitdagingen voor de sportinfrastructuur en de ruimte om te sporten en bewegen in de openbare ruimte.

De fysieke leefomgeving is bepalend voor het sport- en beweeggedrag van Nederlanders. Steeds meer mensen sporten en bewegen in de openbare ruimte, bijvoorbeeld door wandelen, hardlopen, wielrennen en het volgen van sportlessen buiten zoals bootcamp. Om sport, bewegen en buitenspelen in de openbare ruimte te bevorderen, moet de openbare ruimte uitnodigend, inspirerend en beweegvriendelijk zijn ingericht. Ruimtelijke ordening is hierin essentieel. Er heerst echter een grote druk op de beschikbare ruimte, welke in de toekomst alleen maar groter zal worden. Tegelijkertijd is een groot deel van de bestaande sportaccommodaties verouderd en toe aan renovatie en verduurzaming.

Daarom zet ik me in voor een leefomgeving die uitnodigt tot sport en bewegen. Hiervoor is het nodig dat sport(accommodaties) en bewegen worden meegenomen in de ruimtelijke ordening. Ik laat momenteel een verkennend onderzoek uitvoeren om vast te stellen wat de rol van sport,

² Kamerstukken II 2023/204, nr. 2024Z09423

³ Kamerstukken II 2023/24, nr. 2024Z03899

⁴ Kamerstukken II 2023/24, 36 410 XVI, nr. 121

bewegen en buitenspelen is in ruimtelijke ordening, en in hoeverre dit onder druk staat. Ik streef ernaar dit onderzoek in het eerste kwartaal van 2025 aan uw Kamer toe te sturen.⁵

Via een project binnen MOOI in Beweging wordt het 'geheim' van 28 hotspots in kaart gebracht, waar de benutting van de openbare ruimte of sportaccommodaties positief afsteekt ten opzichte van vergelijkbare locaties. Dat wil zeggen dat de principes worden beschreven van een succesvolle benutting en exploitatie van sportaccommodaties en de openbare ruimte die zowel kosteneffectief is als maatschappelijke waarde oplevert. Ik betrek de opbrengsten van dit project bij de uitvoering van de motie van de leden Inge van Dijk en Van Nispen over het uitwerken van voorstellen aangaande het aankomende tekort aan sportaccommodaties.⁶

Ik ga met gemeenten en de sportsector in overleg om te komen tot een plan van aanpak gericht op het creëren van een toekomstbestendige sportinfrastructuur. Ook verkennen we de mogelijkheden om meer gezamenlijke regie te voeren op de bouw en renovatie van bestaande verouderde accommodaties. Tot slot maken ook de rol en inrichting van financiële regelingen als de BOSA en de SPUK Stimulering Sport onderdeel uit van dit plan. Ook werk ik aan een plan voor voldoende ruimte voor sportvoorzieningen, beweegmogelijkheden en buitenspeelruimte, hierin betrek ik de mogelijkheid van nationale sturing. Medio 2025 informeer ik uw Kamer hierover.

In het kader van de toekomst en verduurzaming van zwembaden verken ik op dit moment nog de mogelijkheden van een zwembadfonds en het in publieke handen houden van zwembaden, in lijn met de moties van de leden Mohandis en Van Nispen.⁷ Hierover informeer ik uw Kamer in het voorjaar van 2025.

⁵ Kamerstukken II, 2023/24, 30234, nr. 352.

⁶ Kamerstuk II, 2023/24, 36410 XVI, nr. 123.

⁷ Kamerstuk II, 2023/24, 36410 XVI, nr. 116 en nr. 117.